



RIKSDAGENS PROTOKOLL

1953

FÖRSTA KAMMAREN

Nr 29

18—21 november.

Debatter m. m.

Onsdagen den 18 november.

Sid.

Svar på interpellation av herr Öhman ang. skydd för svensk handel och industri mot utländsk kontroll	3
Interpellation av herr Lundqvist ang. vägrat lånetillstånd för ett hantverkshus i Öregrund	14

Onsdagen den 18 november.

Kammaren sammanträdde kl. 2 eftermiddagen.

Herr *De Geer* anmälde, att han åter infunnit sig vid riksdagen.

Justerades protokollen för den 7, 10 och 11 innevarande månad.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Elmgren* för tiden den 17—den 25 i denna månad för deltagande i sammanträde i Paris med Europarådets allmänna kommitté.

Upplästes en till kammaren inkommen ansökning, som jämte därvid fogat läkarintyg var så lydande:

Till riksdagens första kammare.

Under återopand av närslutna läkarintyg får jag vördsamt anhålla om fortsatt tjänstledighet från riksdagsgöromålen under återstående del av innevarande års höstsession.

Glava Glasbruk den 11 november 1953.

Alb. Ramberg.

Riksdagsman *Albert Ramberg* är på grund av sjukdom oförmögen att tjänstgöra från och med i dag till och med innevarande höstsessions slut.

Karlstad den 11 november 1953.

Nils Söderström.

Lasarettsläkare.

Den begärda ledigheten beviljades.

Anmäldes och godkändes andra lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 393, till Konungen med förslag till lag om hälso- och sjukvård vid krig och andra utomordentliga förhållanden (krigssjukvårdslag).

Ang. skydd för svensk handel och industri mot utländsk kontroll.

Herr statsrådet och chefen för handelsdepartementet *ERICSSON*, som tillkännagivit att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara herr Öhmans interpellation angående skydd för svensk handel och industri mot utländsk kontroll, erhöll ordet och anförde: Herr talman! Herr Öhman har i en interpellation frågat mig, om det är med regeringens vetskap som den amerikanska ambassaden i Stockholm skulle »utsätta svenska affärsmän för förhör» angående deras affärer med andra länder. Han har dessutom frågat vilka åtgärder regeringen tänker vidta för att skydda svensk handel och industri för den utländska kontroll och insyn, som på detta sätt skulle äga rum.

Med anledning härav vill jag först allmänt konstatera, att den svenska regeringen och de svenska myndigheterna ju inte anser sig böra hindra utländska beskickningar i Stockholm, vilken stat de än representerar, att ta de direktkontakter med svenskt näringsliv som de finner lämpliga. Det bör inte vara interpellanten obekant, att en del av de i Stockholm verksamma beskickningarna är särskilt väl utrustade med personal på det kommersiella området som upprätthåller fortlöpande kontakt med svenskt näringsliv även i sådana frågor som gäller konkreta affärer, kontrakt och leveranser. Vilka upplysningar som de svenska företagen vid dessa kontakter lämnar måste bli beroende av deras eget bedömande. Jag har all anledning tro att företagen i det enskilda fallet uppträder på det sätt, som bäst gagnar deras egna och landets intressen. Om ett land, som säljer en råvara eller annan produkt till exempelvis Sverige, vill hindra att varan reexporteras eller ha vissa uppgifter om dess användning, blir det en bedömningsfråga för den svenske köpa-

Ang. skydd för svensk handel och industri mot utländsk kontroll.

ren, vilka uppgifter han vill lämna ifrån sig. Rör det sig om en knapphetsvara kan valet komma att stå mellan att acceptera säljarens villkor och att helt avstå från varan. Det står självfallet inte i de svenska myndigheternas makt att hindra utländska säljare att vid sina uppgörelser med enskilda svenska köpare uppställa villkor för försäljning av sin vara.

Jag vill slutligen, eftersom interpellanten påstått att »förhör», »påtryckningar» och »trakasserier» förekommit, endast tillägga att jag inte har mig något enda fall bekant, där svenska industrier eller affärsföretag anfört klagomål hos våra myndigheter. Det finns sålunda, såvitt myndigheterna har sig känt, inte något underlag för sådana påståenden.

Herr ÖHMAN (k): Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på mina frågor. Det var visserligen mycket knappt och enligt min mening långt ifrån tillfredsställande, men det var ju ett svar, även om det kringgick det väsentliga i min interpellation. Det väsentliga i interpellationen var nämligen att få höra regeringens ställning till den hänsynslösa inblandning i svenska företags affärer med utlandet, som det numera är allmänt bekant, att en viss ambassad systematiskt företar. Statsrådet försöker i sitt svar bagatellisera denna fråga, trots att den har en stor betydelse för den svenska utrikeshandelns vidare utveckling.

Hur är det nu i verkligheten ställt på detta område? Är det hela verkligen så oskyldigt som statsrådet vill göra gällande i svaret på min interpellation? Nej, det är verkligen inte så. Jag vill därför erinra om några fakta.

Låt mig först fastställa, att statsrådet tar fel, om han menar — vilket tycks framgå av svaret — att mina frågor rörde den roll, som amerikanska ambassaden spelar i fråga om handeln mellan svenska och amerikanska företag. Det är inte därom det handlar. Det är inte heller så, som statsrådet gör gällande i sitt svar, att ett land, som säljer en vara

till en svensk importör, skulle förmenas rätt att kräva uppgifter om varans användning innan leverans sker, ty om det bara skulle gälla sådana förhållanden, funnes det verkligen inte så stor anledning att rikta uppmärksamheten på saken. Men när en ovidkommande, *en tredje part*, ingriper i svenska företags affärsförbindelser med exempelvis Holland eller annan suverän nation, är det hela rätt allvarligt. Vad jag har påtalat är det uppseendeväckande förhållandet, att även när svenska företagare träffar uppgörelser om importaffärer med andra länder än USA, blandar sig den amerikanska ambassaden i Stockholm i saken och lyckas hindra att för Sverige fördelaktiga affärsuppgörelser kommer till stånd. Jag har informationer från flera större firmor, som brukar göra importaffärer i en rad länder i väster. De meddelar samstämmigt, att den amerikanska ambassaden blandar sig i dessa affärer och utövar en noggrann kontroll över svensk import från exempelvis Kanada, Belgien, Holland, Frankrike och andra länder.

Hur går nu denna kontroll till? Ja, tills för några veckor sedan — numera har man visst ytterligare rationaliserat kontrollen — gick den vanligen till på följande sätt. Sedan ett avslut om import är gjort, infor drar den svenska handels- och industrikommissionen vissa upplysningar om affären, som den naturligtvis får i egenskap av svensk myndighet, även om det gäller varor, som är frilistade från svensk sida. Men så förflyter någon vecka eller kanske tio dagar, och då kommer en telefonpåringning till vederbörande importör, och denna gång kommer påringningen icke från svensk myndighet utan från den amerikanska ambassaden, som begär ingående upplysningar om varupartiets storlek, vad det innehåller, vilken avsikt vederbörande har med inköpet och — om det gäller en råvara — till vilken fabrikation den skall användas o. s. v. Om då den svenske importören vägrar att lämna de begärda upplysningarna till den främmande ambassaden, eller om de upplysningar som lämnas angående det

Ang. skydd för svensk handel och industri mot utländsk kontroll.

kontraherade varupartiet inte gillas av USA:s regering, så hindras affären.

En affärsman, som utsatts för dylik inblandning, har tillställt mig ett brev, i vilket han skildrar hur denna kontroll tillgår och vilka resultat som ofta följer på densamma. Jag tillåter mig att citera en del ur detta enligt min mening mycket upplysande och intressanta brev. Vederbörande börjar med att säga, att han läste en notis i den tidning som han vanligtvis håller, att en interpellation i denna fråga förelåg i riksdagen, och då köpte han för första gången i sitt liv, säger han, Ny Dag för att få se ordalydelsen av densamma. Han tillägger att han icke är politiskt intresserad och därför inte brukar läsa de tidningar, som enligt hans mening intar en ytterlighetsställning i politiken. Jag skall be att ur brevet ordagrant få citera vad han här har att meddela. Det heter där:

»Beträffande innehållet i Eder interpellation kan jag emellertid verifiera att uppgifterna är riktiga, då jag själv utsatts för just ett sådant förhör, som Ni omnämner i interpellationen. Jag är chef för ett företag som tillverkar viss apparatur av olika slag, vilka inom ramen för våra olika handelsavtal exporteras till olika länder, däribland även sådana som hyllar Eder ideologi. För vår tillverkning måste vi importera vissa mindre tillbehör från andra länder, dock ej från USA. För ungefär ett år sedan, då vi ånyo hade beställt dessa tillbehör från en av våra ordinarie leverantörer, fick jag personligen en telefonpåringning från härvarande amerikanska ambassad med förfrågan om vad de av oss beställda delarna skulle användas till samt om de färdiga apparaterna skulle exporteras eller stanna i Sverige och, om export förekom, vart vi i så fall exporterade. Dessutom frågade man hövligt om vår årskapacitet, hur många arbetare vi har anställda o. s. v. Jag gav vederbörande alla de av honom önskade upplysningarna och fick någon vecka senare av min leverantör beskedet, att han tyvärr inte kunde fullfölja leveransen, då han av sitt lands myndigheter hade fått meddelande om att han icke kunde på-

räkna exportlicens utställd till vårt företag. Vi har därför varit tvungna att lägga ned denna del av vår tillverkning och tvingats avskeda en del av våra arbetare. Detta är mycket beklagligt, då vi fortfarande erhåller förfrågningar om denna del av vår tillverkning av våra gamla kunder.»

Låt mig också återge de allra sista raderna i brevet. Han säger så här:

»Jag hoppas Ni inte tycker illa vara om jag säger Eder att jag på intet sätt hyllar Edra ideologier, men jag måste samtidigt medge att jag är förvånad över att svenska ämbetsmän, som enligt min åsikt antingen officiellt eller inofficiellt borde känna de av Eder påtalade förhållandena, så långt har glömt sin svenskhet, att de medverkar i eller tillåter dylik inblandning av främmande land. Som säkerligen också Ni känner till finns det människor nuförtiden som glömmet sin svenskhet, men det är beklagligt att finna, att t. o. m. svenska myndigheter icke är i stånd eller villiga se till att svenska enskilda intressen tillvaratas gentemot främmande inblandning.»

Det var, som kammarens ledamöter hörde, tämligen allvarliga anklagelser, som denne exportör och importör hade att rikta emot ansvariga svenska myndigheter. I det skildrade fallet blev det arbetslöshet för svenska arbetare och givetvis förluster för vederbörande företagare.

Nu uppställer sig för mig frågan: Hur kan det komma sig, att den amerikanska ambassaden i så god tid känner till en importaffär av detta slag, att den är i stånd att hindra affären? Statsrådet kan naturligtvis, förmodar jag, ge ett besked på den punkten. Men i avvaktan på detta besked skall jag ändå tillåta mig att i varje fall förmoda, att det måste finnas en kanal mellan handels- och industrikommissionen, kanske via utrikesdepartementet, till amerikanska ambassaden. Antingen går denna kanal direkt — det vet jag inte — eller genom den s. k. konsultativa samordningskommittén, som har säte i Paris.

För någon vecka sedan avslöjade en

Ang. skydd för svensk handel och industri mot utländsk kontroll.

socialdemokratisk parlamentsledamot ifirmor och begära skyndsamma svar på England, att Sverige tillhör denna kommitté. Samme man uppgav också, att kommitténs uppgift är att hindra en fri handel mellan olika länder och att särskilt hindra att sådana varor, som på amerikanskt håll åsatts beteckningen strategiska, försäljes fritt mellan länderna. Den engelska parlamentsledamoten meddelade också, att den amerikanska regeringen har en mycket stark representation i kommittén och att dessa ledamöter närmast är ansvariga inför den amerikanska regeringen.

Det skulle säkerligen vara av stort intresse inte bara för mig utan för riksdagen och allmänheten, om statsrådet ville yttra sig om denna uppseendeväckande uppgift från hans engelska partivän Stephan Swingler. För min del måste jag tills uppgiften blir tillfredsställande dementerad vidhålla den meningen, att den amerikanska kontrollen över svensk utrikeshandel sannolikt sker genom rapporter till denna kommitté.

Nu är det emellertid så, att inblandningen i svensk utrikeshandel från främmande makt också tar sig andra uttryck, och det gäller inte bara s. k. strategiska varor. Jag kan ju säga, att det har förekommit att affärsmän, som importerar förbrukningsartiklar från öster i utbyte mot varor från svensk industri, har blivit regelrätt uppkallade till den amerikanska ambassaden och hotade med repressalier mot deras förbindelser i väster, om de inte upphör med sin handel i östlig riktning. Jag skulle i det fallet kunna berätta en skrattretande historia om ett sådant samtal, men jag skall inte göra det i det här sammanhanget med hänsyn till vederbörandes identitet.

Som jag antydde i början av mitt anförande har under den allra sista tiden ännu en metod kommit till användning. Det är en metod, vilken jag som lekman och icke jurist ändå närmast kan karakterisera som handelsspionage. Den amerikanska ambassaden har genom sin andre ambassadsekreterare, mr Edvin D. Cronley, tagit sig för att utsända stencilerade formulär till massor av svenska

frågor, som lindrigt sagt ter sig mycket egenartade. Till saken hör att formulären sändes inte i första hand till firmor, som huvudsakligen göra sina affärer med USA, utan främst till sådana, som aldrig haft affärsförbindelser med det landet. Jag har i min hand avskrift av detta egenartade frågeformulär från den amerikanska ambassaden. Det formulär som jag har avskrift av har tillställts en affärsman, som har sina förbindelser huvudsakligen i Västeuropa och som enligt egen uppgift aldrig gjort ett avslut med någon amerikansk firma. Jag ber att få läsa upp formuläret inför kammaren för att sedan göra ett par korta kommentarer till detsamma.

Överst på formuläret står: »Var god och ifyll detta formulär och returnera detsamma omgående till Amerikanska ambassaden, Strandvägen 7 A, Stockholm.» Därefter följer tio frågegrupper. En del frågor är mycket oskyldiga, men tagna tillsammans ser man vad det handlar om.

Så här lyder formuläret:

»1. Firmanamn, adress, telegramadress, code:

2. Vilken rörelse bedriver Ni? Fabrikation, grosshandel, minuthandel, speidition, agentur?

3. A. Vilka varuslag föres? (Var god specificera vilka varor fabriceras, vilka säljas en gros, vilka i minut etc.)

B. Exporterar Ni någon vara? I så fall vilken?

C. Till vilka länder exporterar Ni? (Var god om möjligt uppgiv proportionen till olika länder.)

D. Importerar Ni några varor? I så fall vilka?

E. Importerar Ni för egen räkning eller konsignation?

F. Från vilka länder (inkl. Sverige) köper Ni? (Var god om möjligt uppgiv proportionen från olika länder.)

4. Vilket är Edert försäljningsområde? Har Ni några filialer? Var? Hur stor är Eder personal? Därav handelsresande? Korresponderar Ni på engelska?

5. När grundades firman? I fall den ombildats, hur och när? Hur stort rö-

Ang. skydd för svensk handel och industri mot utländsk kontroll.

relsekapital (aktiekapital) har Eder firma nominellt? Hur stor är Eder årliga försäljningssiffra?

6. Har Ni någon representant i För-
enta staterna? Är denna inköpsagent?
Namn, adress?

7. Var god uppgiv bankreferens. Var
god uppgiv handelsreferens. (Helst i
USA eller en amerikansk firma i Eu-
ropa.)

8. Var god uppgiv namn, titel, ålder,
nationalitet på innehavaren eller del-
ägarna i firman.

9. Vem äger aktiemajoriteten eller är
huvuddelägare i firman?

10. Har Ni några agenturer? I så fall
vilka? Var god uppgiv om ensamagen-
tur eller icke.»

Detta cirkulär får nu svenska affärs-
idkare med begäran att omgående ifylla
det och sända det till den främmande
ambassaden.

Jag vill som kommentar först erinra
om att handelsministern i sitt svar till
mig säger, att svenska myndigheter inte
anser sig böra »hindra utländska bes-
kickningar i Stockholm, vilken stat de
än representerar, att ta de direktkon-
takter med svenskt näringsliv som de
finner lämpliga». Får man då av det-
ta svar dra den slutsatsen att handels-
ministern anser det vara i sin ordning,
att utländska beskickningar i vårt land
utsänder sådana rundfrågor, som jag
nyss har läst upp?

Är det vidare vanligt, att utländska
beskickningar tillåter sig att producera
masscirkulär för att utfråga svenska fir-
mor på detta sätt? Om så är fallet —
vilket jag nu inte tror — måste jag fråga,
om det sker med regeringens goda vilja.

Slutligen vill jag fråga: Gränsar det
inte till handelsspionage, när represen-
tanter för en främmande regering sätter
i gång med att utforska svenska firmor
angående rörelsekapital, årsomsättning,
aktiemajoritetens placering, persona-
lens storlek, inköpskällor både i Sverige
och utlandet, kunder i utlandet, speci-
fikation på alla de varor man tillverkar,
försäljningsmetoder o. s. v.?

Jag är som sagt ingen jurist, jag är
lekman på området, men mig förefaller

detta förfaringsätt i alla fall ligga snubb-
lande nära det som enligt svensk lag-
stiftning karakteriseras som handels-
spionage. Och jag är mycket intresserad
av att få höra handelsministerns mening
på denna punkt. Själv tillåter jag mig
att hävda, att den amerikanska ambas-
sadens frågeformulär ingenting annat är
än en fräck metod att kartlägga Sveri-
ges utrikeshandel och hela ekonomiska
liv, och det är därför jag har dragit
frågan inför regeringen och riksdagen.

Jag anser att Sveriges deltagande i av
USA dikterade diskriminerande åtgärder
mot en fri utrikeshandel är skadligt för
landet. Det är en sak som numera också
börjar bli klar även i vissa borgerliga
kretsar, framför allt i sådana kretsar,
som sysslar med import- och export-
affärer.

Till sist vill jag säga, att regeringens
flathet inför den amerikanska inbland-
ningen i svenska angelägenheter, varom
också interpellationssvaret vittnar, är
mer än beklaglig.

Herr statsrådet ERICSSON: Herr tal-
man! Herr Öhman uppehöll sig i sista
delen av sitt anförande vid ett fråge-
formulär, som lär ha utsänts till firmor
här i Sverige, och frågar mig vad jag
anser om detta. Jag vill svara, att jag
inte har mig bekant att något sådant
cirkulär har utsänts. Jag finner det an-
geläget att undersöka vad det är fråga
om och kan inte säga annat än att om
detta förekommit är det ett i högsta grad
olämpligt tillvägagångssätt.

I början av anförandet hade herr
Öhman en del funderingar beträffande
import av varor och ville göra gällande,
att regeringen borde ha ingripit för att
hindra — såsom han uttryckte det — de
påtryckningar, som utövats, och de för-
hör, som hållits. I mitt interpellations-
svar har jag försökt att klarlägga pro-
blemställningen på följande sätt. Om en
enskild köpman åtagit sig att köpa en
vara under vissa villkor, är det klart, att
han också får hålla det avtalet. Om han
bryter mot de uppgjorda villkoren, kan
han ju inte vara okunnig om att detta

Ang. skydd för svensk handel och industri mot utländsk kontroll.

kan leda till att han inte får köpa mer av dessa varor. Nu säger herr Öhman, att detta förfarande visserligen inte i och för sig är konstigt, utan det är riktigt; vad han avsåg var helt andra ting, där det skulle ha skett affärer med varor från Holland till Sverige och då en viss ambassad skulle ha lagt sig i dessa affärer. Det fann han vara mycket egenomligt.

I den mån det inte är fråga om s. k. transitoaffärer, där herr Öhman själv funnit en viss övervakning naturlig, d. v. s. då varan ursprungligen emanerar från visst håll och man följer den på dess väg i handeln, tycker jag också att det verkar litet konstigt. Jag vet inte av några sådana affärer, men i den mån det gäller en transitoaffär och ursprungslandet, som levererar varan, kanske är det land, som herr Öhman talar om, säger han ju själv att han finner det naturligt, om det landet kontrollerar att inte varan reexporteras, eftersom herr Öhman principiellt godkänner detta och anser att det inte är något konstigt.

Jag vill gärna ha sagt ifrån, att Sverige inte med någon stat har ingått någon överenskommelse om att begränsa eller stoppa exporten till ett visst land eller till en grupp av länder. Vi har således full handelsfrihet i vår utrikeshandel. En helt annan sak är, och det har gjorts uttalanden om det flera gånger tidigare officiellt, att vi har mottagit informationer rörande de principer, som vissa andra stater tillämpar både i avseende å sin exportkontroll och i avseende å kontrollen över vissa grupper av länder. Men även det är något helt annat än att vi skulle vara bundna i vår handel.

Herr Öhman sade, att det måste finnas alldeles speciella förbindelser mellan vissa ambassader i Stockholm och de svenska myndigheterna — om det inte var direkta kontakter, skedde det via en kommitté i Paris, vari Sverige skulle vara medlem. Herr talman! Sverige är icke medlem i denna kommitté, och varifrån herr Öhman har fått dessa upplysningar vet jag inte. Han borde i varje fall ha kunnat få klarhet i detta vid en förfrå-

gan, men det har han inte sökt att skaffa sig, förmodar jag.

Det är alldeles uppenbart, och jag vill ha sagt det här, att om svenska affärsmän tillfrågas om saker och ting, kan de låta bli att svara. En del av de exempel som här förekommit och som skulle leda i bevis, att vi från myndigheternas sida skulle ha några hemliga kontakter med vissa utländska beskickningar, bygger ju ofta på påståenden, som är helt gripna ur luften.

Vad jag har framhållit i mitt interpellationssvar är detta, att om enskilda svenska affärsmän har kommersiella kontakter, om de skriver avtal av en viss innebörd, kan inte myndigheterna förhindra det. Därmed har jag inte sagt, att myndigheterna skall godkänna eller tolerera förekomsten av en verksamhet, som strider mot våra intressen.

Jag har också under senare tid gång efter annan märkt, att man från en tidning, som står herr Öhman mycket nära, försöker bibringa allmänheten den uppfattningen, att vår handelspolitik skulle dirigeras från visst håll. Vi skulle med andra ord inte ha möjlighet att göra affärer med vissa länder, och detta i sin tur skulle leda till arbetslöshet och bekymmer för svenska folket och i första hand drabba de svenska arbetarna.

Jag är väl medveten om att Sveriges kommunistiska parti använder sig av de där metoderna och att det under senare tid genom sin press har anställt formliga förhör med myndigheter och tjänstemän för att bevisa sina teser. Det har gått så långt i sina anklagelser, att de påstår, att officiella svenska underhandlare har direkt saboterat förhandlingar med vissa länder rörande handelsavtal, i syfte att åstadkomma minsta möjliga samröre med dessa länder. Jag finner det vara i högsta grad anmärkningsvärt, att man slungar ut dylika påståenden. Om vi nu i nästa vecka skall börja handelsförhandlingar i Moskva med Sovjetunionen om ett handelsavtal mellan Sverige och Sovjetryssland, så kanske herr Öhman även vill göra gällande, att vår delegation där inte har några intressen av att göra upp något handelsavtal utan att

Ang. skydd för svensk handel och industri mot utländsk kontroll.

dess huvudintressen är att sabotera dessa förhandlingar så långt det är möjligt, så att de resulterar i litet eller ingenting. Jag har tidigare gett uttryck åt den meningen, att vi har ett stort intresse av att försöka vidga handeln även med öststaterna. Det är min förhoppning, att den delegation, som vi nu sänder ut och som har en mycket allsidig sammansättning, skall kunna nå ett resultat och finna former för en vidgad handel mellan Sverige och Sovjetryssland. Jag tror att det är olyckligt att försöka bibringa allmänheten den uppfattningen, att vi här i Sverige är bundna till händer och fötter, när det gäller våra handelspolitiska överväganden. Det är inte så. Vi för en självständig handelspolitik, vi bedömer frågorna utifrån våra utgångspunkter och vårt lands intressen. Det är alldeles klart, att om det förekommer ting, som vi anser vara olämpliga eller till skada för vårt land, så kommer vi också att reagera mot dylika åtgärder. Men vad som hittills förekommit — jag bortser från den sak som herr Öhman förde fram sist i sitt anförande — har inte varit av den karaktären, att myndigheterna funnit anledning att vidtaga några åtgärder. Vi har nämligen inte fått någon som helst anmälan om oförrätter eller hinder, som skulle ha lagts i de enskildas affärsmännens väg. Om herr Öhman får skrivelser från enskilda företagare och affärsmän, är det märkvärdigt att inte också myndigheterna får konkreta bevis för vad som påstås ha förekommit. Finge vi det, skulle vi ju kunna ta upp frågorna och behandla dem på vanligt sätt.

Jag vidhåller alltså mitt uttalande i interpellationssvaret, att det inte har funnits något underlag för de påståenden som gjorts av herr Öhman i hans interpellation.

Herr ÖHMAN (k): Herr talman! Jag vill först konstatera ett positivt uttalande i statsrådets senaste anförande, nämligen när han är enig med mig om att det cirkulär från den amerikanska ambassaden till svenska affärsidkare, som

jag läste upp, är olämpligt, och att han för sin del — och jag förmodar då även i regeringens namn — är beredd att fördöma detta. Det noterar jag som mycket positivt och hoppas bara, att det också skall vidtagas motsvarande praktiska åtgärder för att få slut på detta obehöriga snokande i svensk utrikeshandel.

Statsrådet säger, om jag fattat honom rätt, att han uppfattat min interpellation så, att jag vänt mig mot att en enskild affärsman i ett land föreskriver vissa villkor, när han exporterar varor till en enskild affärsman i Sverige. Mot detta har jag inte vänt mig, och jag trodde att det tydligt framgick av min interpellation, där det uttryckligen står att det här är fråga om »förhör angående enskilda företags affärer med firmor i andra länder än USA». Därav framgår ju klart, att det är en *tredje parts* inblandning i en legal affärsverksamhet, som jag framför allt ville dra fram i dagsljuset och rikta regeringens och riksdagens uppmärksamhet på i avsikt att få till stånd åtgärder mot sådant.

Nu säger handelsministern, att om det inte gäller en transitoaffär, utan om man importerar en vara för att produktionsprocessen skall gå vidare, så vore det mycket egendomligt om någon kunde ingripa mot det. Det tycker jag också, men icke förty sker sådana ingripanden, och det icke i enstaka fall utan i ett tämligen stort antal fall, varom jag har personlig kännedom. Också mot sådana åtgärder vänder sig handelsministern, om jag förstod honom rätt, och det noterar jag också på plussidan i hans senaste inlägg.

Vidare säger statsrådet, att Sverige inte är med i den kommitté i Paris som jag omnämnde. Ja, jag har sagt att det är en partivän till statsrådet Ericsson, en parlamentsledamot i England, som på ett offentligt möte, refererat i hela den engelska pressen, sagt att denna kommitté inte bara existerar för länder tillhörande Atlantpakten, utan att även neutrala länder såsom Sverige och Schweiz är med i den. Källan för den uppgift som jag lämnade är alltså att finna inom det engelska Labour Party,

Ang. skydd för svensk handel och industri mot utländsk kontroll.

och statsrådet Ericsson har kanske lättare än jag att slutfullt kontrollera den.

Den internationella politiken har ju många krokvägar. Det kan tänkas att Sverige, som icke är med i Atlantpakten, icke heller formellt är med i denna kommitté men ändå samverkar i Paris med denna atlantpaksstaternas kommitté. Detta är icke osannolikt. Är Sverige inte med i den, så kan ingen hälsa det med större tillfredsställelse än jag, men min källa var som sagt en medlem av det engelska Labour Party.

Vidare säger herr statsrådet att de svenska affärsmännen kan låta bli att svara om en främmande ambassad är fräck nog att ringa upp dem och fråga. Sådana fall har inträffat, med resultat att affären har gått i stöpet. En affärsman ringde till utrikesdepartementet — jag har anfört detta i interpellationen — och sade: »Jag har blivit uppringd av den amerikanska ambassaden, som ställer sådana frågor som jag tycker att jag inte skall besvara.» Den tjänsteman han talade med sade, att han naturligtvis fick göra som han ville, men tjänstemannen tillade att man fick befara, att affären inte gick i lås om amerikanerna inte fick sådana svar som de gillade. I så fall är ju friheten att svara eller icke svara tämligen illusorisk. Eftersom affärsmännen är ekonomiskt intresserade och man vet vilka påtryckningsåtgärder som kan vidtas, förstår man ju att det är tvingade att ge de upplysningar och uppgifter som fordras från det hållet.

När vidare herr statsrådet går in på frågan om den allmänna svenska utrikeshandelns inriktning och säger, att det är fel då vi kommunister hävdar att den svenska utrikeshandeln synkroniseras från visst håll, och när han även hävdar att Sverige inte har någon överenskommelse med något annat land, som skulle binda oss i det avseendet, då ber jag att få erinra om en sak som jag vet att man på visst håll inte gärna vill tala om, nämligen det avtal som den svenska riksdagen praktiskt taget enhälligt emot kommunisternas röster antog 1948 i juli månad. Detta avtal kritiserades mycket hårt inte

bara av kommunisterna, utan också i denna kammare av den socialdemokratiska ledamoten herr Georg Branting. Mig veterligt har den svenska riksdagen icke sagt upp detta avtal, utan det gäller tills det blir uppsagt. Låt mig därför erinra om vad artikel 6 däri stadgar. Innan jag läser upp den vill jag också påminna om att Sverige är en liten makt och Amerika en stormakt. Det var med Amerika som avtalet slöts, och vi som känner den amerikanska politiken vet, att där släpper man sannerligen inte efter på vad man fått undertecknat på papper. I artikeln står det:

»Sveriges regering kommer att till Förenta staternas regering översända... uppgifter angående de ekonomiska förhållandena i Sverige samt övriga betydande uppgifter, vilka äro nödvändiga för att komplettera dem, som Förenta staternas regering har mottagit genom organisationen för europeiskt ekonomiskt samarbete.»

Nu vill jag bara fråga: Är det inte en liten del av denna av Sveriges riksdag och regering godkända informationsverksamhet om ekonomiska förhållanden här i landet, som den amerikanska ambassaden på egen hand genom sin rundskrivelse nu söker att få in? Herr statsrådet skakar på huvudet, men jag förmodar att om man har ingått en sådan här förbindelse och inte sagt upp den, så är regeringen tvungen att ta skeden i vacker hand och hålla den tills den sägs upp. Eller vill herr statsrådet hävda att Sverige saboterar detta »präktiga» Marshallavtal, som slöts med Amerika? Jag tror ändå inte att regeringen vill hävda det, i varje fall inte officiellt.

Tillåt mig på tal om den fria svenska utrikeshandeln att erinra om att den 19 oktober 1951 meddelade Handelstidningen i Göteborg, att en sekret överenskommelse hade träffats mellan Sverige och Amerika om den blivande östhandeln. Denna uppgift bestreds icke i något sammanhang av den svenska regeringen. Måhända är det en följd av denna sekreta uppgörelse av 1951 att den svenska handeln med Östeuropa gått ned,

Ang. skydd för svensk handel och industri mot utländsk kontroll.

att importen 1952 minskat från 685 miljoner kronor till 575. Jag vet det inte, men det finns i varje fall anledning att fråga sig om inte dessa två saker kan ha ett visst sammanhang.

Den 17 januari i år meddelade den amerikanske chefen för den s. k. utlandshjälpen Harriman i en rapport till den amerikanska kongressen, att Sverige utsatts för nya påtryckningar i syfte att landet skulle ännu mera minska handeln med Östeuropa. Ja, kanske minskningen från 575 miljoner kronor förra året till beräknade 250 miljoner kronor i år har ett visst samband med vad Harriman meddelade den amerikanska kongressen.

Jag tror därför inte att vi ännu — jag hoppas ju att vi skall komma därhän — så storvulet skall säga, att den svenska regeringen är fullständigt fri när det gäller utrikeshandeln. Det är nog inte på det sättet. Jag förstår mycket väl att det Marshallavtal, som slöts 1948, skapat svårigheter dels för regeringen och dels och kanske inte minst för stora delar av den svenska exportindustrien, som nu ser fram mot en annalkande kris i Amerika. Den har en känsla av att handelskriget håller på att skärpas och att det blir svårt att hävda den svenska positionen på marknaden. Jag beklagar som sagt denna utveckling, och vi skall från vår sida göra vad vi kan för att åstadkomma en bättre ordning. Vi hoppas bara att regeringen och andra partier här i riksdagen vill göra detsamma.

Till sist vill jag nämna två saker innan jag slutar. Allt som jag kan vara enig med handelsministern om vill jag naturligtvis notera, så att vi slipper gräla på den punkten. Jag noterar att han liksom regeringen har ett stort intresse för handeln med östsidan. Jag hoppas det — det är nämligen ett svenskt intresse att denna handel utvidgas. Därom är vi således fullkomligt eniga — åtminstone i ord, och jag hoppas också att regeringen i handling skall visa, att den verkligen menar vad som i dag säges från handelsministerns sida.

Statsrådet säger till sist, att myndigheterna och regeringen inte fått några

anmälningar. Om jag nu får brev från enskilda affärsmän, säger statsrådet, är det ju märkvärdigt att regeringen inte blir uppvaktad. Ja, det kan man säga, på ett sätt. Men kanske det är så, att de kretsar som redan varit i förbindelse med myndigheterna — i hur stor utsträckning vet jag inte — ändå av regeringens handlande i hithörande frågor fått det intrycket att det kanske bara blir värre om de går och frågar och begär ingripanden. Det kan hända att detta är förklaringen till att man är en smula återhållsam när det gäller att framföra sina synpunkter inför regeringen.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena **UNDÉN**: Herr talman! Herr Öhman serverade i sitt första inlägg en sensationshistoria om att Sverige var medlem av en hemlig kommitté i Paris, som hade till uppgift att söka samordna staternas restriktioner i fråga om handeln med östländerna. Han hade fått sina uppgifter från en medlem av det engelska Labour Party. Nu fick han en klar dementi från handelsministern, varav framgick att Sverige icke var medlem av en sådan kommitté. Jag tycker att han från sina utgångspunkter skulle vara belåten med att ha fått denna dementi, eftersom det var en sådan han efterlyste. I stället tvekar han fortfarande om han skall sätta någon större tro därtill eller anse att den engelske labourmedlemmen har bättre kännedom om Sveriges handelspolitiska mellanhanden än vad den svenske handelsministern har — eftersom denne var partivän till handelsministern, så kanske han visste bättre än statsrådet Ericson själv hur det är med Sveriges medlemskap i den där påstådda kommittén!

Emellertid brukar det inte vara så att en enskild riksdagsman i ett främmande land har så noga reda på utländska länders förhållanden att han inte kan göra misstag. Den engelske parlamentsledamoten har här gjort sig skyldig till ett misstag, och jag hoppas att herr Öhman inte längre vidhåller sin skepsis på denna punkt.

Ang. skydd för svensk handel och industri mot utländsk kontroll.

Herr Öhman framkastade en hypotes om att Marshallavtalet med Amerika skulle ligga bakom alla de olägenheter som han här har antytt i fråga om tendenser från amerikansk sida att påverka våra handelsförbindelser med östländerna. Även detta är ett misstag. Mig veterligen har detta avtal inte spelat någon som helst roll i det avseende han menar. Bestämmelserna i avtalet kom ju till därför att Amerika, som bedrev en stor finansiell hjälpverksamhet till Västeuropa, i någon mån önskade följa den ekonomiska utvecklingen i de olika länderna och därför ville ha möjlighet att få ekonomiska rapporter från dem. Detta har alltså inte ett dugg att göra med det problem som diskuteras här i dag.

Emellertid vill jag här tillägga, att det ju är allmänt bekant att det råder ett »kallt krig» i världen. Den starka motsättning som finnes mellan västmakterna och östmakterna har framkallat en hel del åtgärder, som man annars inte är van att se tillämpade annat än under krigstid. Bland dessa åtgärder är den bojkott, som man på västmakternas sida har föranställt om när det gäller export av så kallade strategiska varor till öststaterna. Sverige har inte på något sätt förpliktat sig att delta i någon sådan bojkott. Vi har full handlingsfrihet. Men vi kan naturligtvis i verkligheten inte vara alldeles oberörda av vad som sker. Herr Öhman erkände själv, såsom handelsministern underströk, att det kan vara ett svenskt intresse att t. ex. acceptera och respektera förbehåll om att inte återexportera en importerad vara. En svensk importör kan alltså finna det vara med sitt intresse förenligt — och det kan också vara i landets intresse — att hellre än att gå miste om importen av en viss vara, låt oss säga från Amerika, underteckna en förbindelse, att varan inte skall exporteras vidare, eller ge någon utfästelse i fråga om vad varans slutliga destination är, eller vad dess användning är.

Herr Öhman menar säkerligen inte att det i och för sig skulle vara något tillfredsställande förhållande under ett tillstånd av fri handel och fred, att man

skall behöva underteckna sådana villkor när det gäller import. Men han accepterar det, och jag förmodar att han accepterar det ur den synpunkten, att vi inte har råd att gå miste om en import genom att vara så principfasta att vi försöker hindra våra importörer att göra några utfästelser av den arten.

Nu stannade herr Öhman vid precis denna grupp av förbehåll, alltså de som gäller en vara som direkt importeras till Sverige från ett land där man kräver ett sådant villkor. Men det är inte så lätt att dra sådana raka linjer i tidens komplicerade handelspolitiska förhållanden. Antag nu i detta exempel med Holland, att en amerikansk exportör har exporterat strategiska varor till Holland med förbehåll att de inte får gå vidare till öststaterna, och att den holländske importören i sin tur, måhända efter bearbetning av varan, skickar den vidare till Sverige. Om det nu vore så enkelt att därigenom det förbehåll, som den holländske importören föreskrivit, förlorade all verkan genom att varan skickades till Sverige med den kanske underförstådda avsikten, att en svensk köpare skulle skicka den vidare till öststaterna, skulle det bli en stor lucka i bojkottsystemet.

Jag vill inte på något sätt plädera till förmån för denna bojkott. Jag tror att hela tankegången i den är felaktig och oriktig. Men vi kan inte alldeles bortse från att våra svenska handelspolitiska intressen kan kräva, att vi tolererar även import av varor med dylika förbehåll.

Antag nu att denne holländske importör har skickat varan vidare till Sverige. Förmodligen får de holländska myndigheterna reda på detta genom sin exportkontroll, förmodligen meddelar de, enligt överenskomst, Amerika att denna vara gått till Sverige, och på det viset får man på amerikansk sida kännedom om transaktionen.

Jag säger detta bara som en förklaring till att vi inte är oberörda av det bojkottsystem som västmakterna har etablerat gentemot öststaterna. Vi kan vara berörda på andra sätt också. När det gäller att göra upp handelsavtal

Ang. skydd för svensk handel och industri mot utländsk kontroll.

och bestämma kvoter för olika varukategorier kan det hända, att vi kan finna det med vårt handelspolitiska intresse förenligt att fördela kvoterna på sådant sätt, att vi inte får olägenheter i vårt handelspolitiska förhållande till andra länder. Det kan vara mycket otillfredsställande ur vår egen synpunkt att vi skall behöva ta den sortens hänsyn, men vi kan å andra sidan inte köra huvudet i väggen och säga, att vi inte under några förhållanden vill ta några hänsyn till det faktum att en stor del av världen bojkottar en grupp av länder i fråga om strategiska varor.

Jag vill alltså sluta med att säga: Vi har inte iklätt oss någon förpliktelse, vi är inte med i någon kontrollkommitté, men vi är de facto inte alldeles oberörda av det förhållandet att denna bojkott har etablerats. Och man kan inte på förhand dra upp precisa linjer över hur långt man bör sträcka sig med hänsynstagandet eller var man kan säga att dessa hänsyn medför en så stor inskränkning i vår handelspolitiska frihet, att vi inte skall ta dem.

Herr ÖHMAN (k): Herr talman! Jag skall inte förlänga debatten med många minuter.

Jag vill bara först och främst uttala min tillfredsställelse över att hans excellens utrikesministern här i riksdagen så pass klart som fallet var har deklarerat, att han är motståndare till den faktiska handelsbojkott som under amerikansk ledning har iscensatts mellan öst och väst.

På en punkt överensstämde emellertid inte utrikesministerns framställning riktigt med de uppgifter jag har fått från enskilda affärsmän, nämligen beträffande frågans gång när det gäller importaffärer av det slag hans excellens utrikesministern här skildrade.

Tag en holländsk exportör till Sverige. Utrikesministern säger att denne sannolikt gör vissa förbehåll när han exporterar sin vara till den svenske mottagaren, i varje fall om det är fråga om s. k. strategiska varor, och så rapporteras affären

av den holländska regeringen till den amerikanska. I de fall jag känner till synes gången icke ha varit denna, utan det är en svensk myndighet, handels- och industrikommissionen, som först har förfrågat sig hos vederbörande importör — också när det gällt varor som ur vensk synpunkt är frilistade. Några dagar efteråt — det uppges att det i regel dröjt 8, 10 dagar — låter den amerikanska ambassaden höra av sig. Handels- och industrikommissionen har förresten i en kommuniké bekräftat att den i varje fall ibland gör sådana förfrågningar. Man måste ju fråga sig, hur det kan komma sig att den amerikanska ambassaden så snabbt blir informerad att den kan stoppa en sådan importaffär.

Nu förnekar både utrikesministern och handelsministern att det finns någon kanal. Det är deras ord, och de får stå för dem. Det förnekas också från bägge håll att vi tillhör den kufiska pariskommittén. Det får gälla för vad det är värt. Utvecklingen kommer nog att visa vad som härvidlag är riktigt.

Men kvar står frågan: Hur kan efter handels- och industrikommissionens förfrågan den amerikanska ambassaden i Stockholm så snabbt bli informerad, att den kan stoppa en affär mellan enskilda affärsmän i två länder?

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Föredrogos och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 237, angående godkännande av avtal mellan Sverige och Danmark för undvikande av dubbelbeskattning beträffande skatter å inkomst och förmögenhet samt angående handräckning i skatteärenden, m. m.; och

nr 238, angående godkännande av avtal mellan Sverige och Danmark för undvikande av dubbelbeskattning beträffande skatter å kvarlåtenskap.

Föredrogos och lades till handlingarna den av bankoutskottet jämlikt § 21 riks-

Interpellation ang. vägrat lånetillstånd för ett hantverkshus i Öregrund.

dagsstadgan gjorda anmälan, att till utskottet från fullmäktige i riksgäldskontoret inkommit framställning angående fortsatt utgivning av snabbprotokoll från riksdagsdebatterna m. m.

Anmäldes att till kammaren överlämnats Kungl. Maj:ts proposition nr 239, med förslag till lag om ändrad lydelse av 1 § lagen den 6 juni 1952 (nr 375) med särskilda bestämmelser rörande riksbankens sedelutgivning.

Den kungl. propositionen blev nu föredragen och lagd på bordet.

Interpellation ang. vägrat lånetillstånd för ett hantverkshus i Öregrund.

Herr LUNDQVIST (h) erhöll på begäran ordet och yttrade: Herr talman! Under en följd av år har befolknings- och näringsförhållandena inom roslagsområdet av Stockholms län givit anledning till bekymmer. Folkmängdsutvecklingen har sedan länge präglats av mycket kraftig tillbakagång. Detta gäller främst de rena landskommunerna. Även tätorterna har emellertid i flera fall att redovisa tillbakagång. Här må som exempel endast erinras om att folkmängden i de tre nordligaste storkommunerna Öregrund, Östhammar och Frösåker under de senaste 20 åren minskat med cirka 3 000 personer eller med nästan 25 %. I detta område är endast omkring 1/4 av den förvärvsarbetande befolkningen sysselsatt inom industri.

Orsakerna till den bekymmersamma utvecklingen sammanhänger med den genomgripande strukturförändring av näringslivet som här skett under senare decennier. En mängd arbetstillfällen har försvunnit. Andra har tyvärr endast i ytterst ringa grad kommit i stället. Utvecklingen har medfört att näringslivet i dessa trakter blivit alltför svagt utvecklat för att kunna ta hand om de arbetskraftsresurser, som frigöres genom jordbrukets fortgående rationalisering eller som uppstått genom tillväxt i de ar-

betsföra åldrarna. En annan följd har blivit, att skatteunderlaget nu är alltför otillräckligt för att kunna fylla de ekonomiska krav, som bör ställas på kommunerna och som ju särskilt genom socialvårdens och skolväsendets utveckling blivit allt större. — Enligt vad som uppgivits skulle Öregrund vara den av Sveriges städer, som har det lägsta antalet skattekronor per innevånare.

Den avsevärda utflyttningen har vidare ogynnsamt påverkat även ålderssammansättningen av den kvarvarande befolkningen. De närmaste decennierna kan någon naturlig ökning av de arbetsföra åldrarna icke beräknas uppstå. Även om arbetskraftsminskningen inom jordbruket i dessa trakter har varit större än på flertalet andra håll, måste nog räknas med viss minskning även i framtiden av antalet sysselsatta inom denna näringsgren. En tvingande förutsättning för att denna arbetskraft skall kunna sysselsättas inom området är, att näringslivet utbygges.

Ovannämnda förhållanden har sedan länge med oro följts av länets landsting. År 1948 tog detta initiativ till ett s. k. närings- och kommunikationsråd. Detta skall enligt sin instruktion främst söka medverka till en utveckling av näringslivet, speciellt inom hantverk och industri samt kommunikationerna. I viss mån kan verksamheten sägas motsvara den som i andra län bedrivs av de s. k. företagarföreningarna. Genom denna verksamhet har hittills ett 30-tal småindustrier tillförts här ifrågavarande områden. Flertalet av dessa företag har tidigare drivit sin verksamhet i Stockholm men på grund av arbetskraftsbrist och lokalsvårigheter där funnit en omplacering till landsbygden önskvärd. Hur glädjande detta resultat än i och för sig kan sägas vara motsvarar det givetvis icke på långt när ens föreliggande behov.

Den 7 maj i år ingav Öregrunds stadsfullmäktige underdånig hemställan till Konungen om tillstånd att upptaga ett 30-årigt amorteringslån å 590 000 kronor för uppförande av ett hantverkshus. Denna hemställan har enligt finansde-

Interpellation ang. vägrat lånetillstånd för ett hantverkshus i Öregrund.

partementets skrivelse den 30 oktober till länsstyrelsen avslagits.

Med anledning av denna framställning må särskilt framhållas, att Öregrunds stad en lång följd av år haft synnerligen besvärliga arbetsmarknadsförhållanden. Periodvis har arbetslöshet förekommit, som i förhållande till stadens storlek måste anses vara betydande. På grund av att staden endast har ett fåtal företag, alla för övrigt i viss mån konjunkturkänsliga, har den på olika områden av näringslivet friställda arbetskraften inom staden och kringliggande landsbygd icke kunnat beredas lämpliga sysselsättningsobjekt. Arbetslöshetsarbeten har därför ofta fått tillgripas, och denna fråga är nu tyvärr åter aktuell. Enligt uppgift som i dagarna inhämtats från Öregrund är på arbetsförmedlingen för närvarande anmälda icke mindre än ett drygt 50-tal arbetssökande, flertalet byggnadsarbetare och varvsarbetare.

En stockholmsfirma startade för några år sedan en filial i Öregrund och sysselsätter där nu 17 anställda. Firman önskar nu snarast centralisera hela sin verksamhet och har hos Öregrunds stad begärt, att utrymme måtte beredas företaget i det av staden redan planerade hantverkshuset. Går detta icke att genomföra, måste lokaler — även för den verksamhet som nu pågår inom filialen — sökas på annat håll, troligen Stockholm, varigenom alltså även dessa 17 personer skulle bli arbetslösa. Av dessa är flertalet kvinnor.

Åtgärder för motverkande av arbetslöshet i dessa trakter har upprepade gånger varit föremål för diskussioner mellan staden och närings- och kommunikationsrådet, vilket senare liksom även arbetsmarknadsstyrelsen länge på ett berömvärt sätt arbetat för att tillföra staden nya industriföretag. Denna samverkan har bl. a. resulterat i att staden beslutat uppföra förutnämnda hantverkshus och därigenom bereda plats bl. a. för ovannämnda stockholmsfirmas samlade verksamhet. Enbart hos denna firma skulle på detta sätt ett 40-tal arbetare från orten ytterligare kunna beredas bestående sysselsättning. — Även ett

antal andra företag skulle givetvis ha lokaler i detta hantverkshus. — I nuvarande läge föreligger å andra sidan icke någon annan möjlighet att bereda sysselsättning åt byggnadsarbetarkåren eller att på längre sikt skapa stadigvarande arbetstillfällen i Öregrund.

Länsarbetsnämnden har även framhållit farhågor för sysselsättning åt byggnadsarbetarkåren inom arbetsförmedlingsområdet Öregrund—Östhammar, vilken omfattar 135 man. För närvarande föreligger icke tillräckliga arbetsobjekt för dessa. Man räknar med att cirka 100 man kan bli arbetslösa innevarande vintersäsong.

Ovannämnda hemställan från Öregrunds stadsfullmäktige har i avgivna remissyttranden varmt tillstyrkts av länsstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen, kommerskollegium samt Sveriges hantverks- och småindustriorganisation. Från intet håll har, såvitt jag kunnat finna, någon som helst erinran framförts mot ett bifall till framställningen.

På grund av den förstående inställning samtliga hörda myndigheter sålunda intagit till den gjorda framställningen hade i de berörda bygderna allmänt hoppats, att låneframställningen också skulle bliva bifallen. Mot all förmodan kom ellertid i stället förutnämnda avslagsbeslut.

Då denna skrivelse — i överensstämmelse med gällande praxis — icke innehåller någon som helst motivering, vore det av stort intresse, särskilt med tanke på den starka försämring av arbetsmarknadsläget i här berörda trakter som inträtt efter det att framställningen och remissyttrandena ingavs, att få närmare kännedom om de motiv som i detta fall föranlett regeringen att handla emot samtliga hörda remissinstansers uppfattning och, såvitt jag kan finna, även mot de riktlinjer som tidigare hävdats när det har gällt näringslivets rationella lokalisering ävensom åtgärder för att förhindra »flykten från landsbygden».

Avslaget ter sig i mina ögon än mer beklagligt därför att, såvitt nu kan bedömas, detsamma även torde förhindra en lösning inom rimlig tid av den för

Interpellation ang. vägrat lånetillstånd för ett hantverkshus i Öregrund.

staden och kringliggande trakt så viktiga yrkesutbildningsfrågan. Om den planerade hantverksbyggnaden hade kommit till utförande, vilket numera genom vissa förenklingar beräknas kräva lån på endast 460 000 kronor i stället för tidigare beräknade 590 000 kronor, har den tanken nämligen redan varit uppe att inom denna byggnad inrätta en inbyggd verkstadsskola. — Att en starkt utvidgad yrkesutbildning är av särskild vikt i ett län som Stockholms, kan inte gärna någon betvivla.

Med stöd av vad ovan anförts och med särskild tanke på de ofördelaktiga återverkningar på de redan förut så ogynnsamma förhållandena inom denna del av Stockholms län, som ett inhiberande av detta hantverkshus i Öregrund måste få, anhåller jag om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet få rikta följande frågor:

1) Vill herr statsrådet redogöra för de motiv, som legat till grund för Kungl. Maj:ts avslag på Öregrunds stadsfullmäktiges framställning att få upptaga lån för uppförande av ett hantverkshus?

2) Anser herr statsrådet det tänkbart, att en förnyad framställning från Öregrunds stadsfullmäktige, i vilken de kompletterande uppgifter, jag här ovan lämnat, blir bekräftade, skulle kunna få en annan, gynnsammare utgång hos Kungl. Maj:t än den tidigare?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spørsmål finge framställas.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 3.14 eftermiddagen.

In fidem

G. H. Berggren.

Lördagen den 21 november.

Kammaren sammanträdde kl. 2 eftermiddagen.

Upplästes en till kammaren inkommen ansökning, som jämte därvid fogat läkarintyg var så lydande:

Till riksdagens första kammare.

Med hänvisning till bifogade läkarintyg anhåller jag vördsamt om befrielse från riksdagsarbetet till och med höstriksdagens slut.

Stockholm den 20 november 1953.

Nils A. Larsson.

Riksdagsman *Nils August Larsson*, som sedan den 16 november vårdas här, är från och med den 20 november till och med den 31 december oförmögen till arbete, vilket härmed intygas.

S:t Eriks sjukhus den 18 november 1953.

P. Elfvin.

Läkare vid sjukhuset.

Den begärda ledigheten beviljades.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 239, med förslag till lag om ändrad lydelse av 1 § lagen den 6 juni 1952 (nr 375) med särskilda bestämmelser rörande riksbankens sedelutgivning.

Anmälades och bordlades

statsutskottets utlåtanden:

nr 164, i anledning av väckt motion om statens övertagande i vissa fall av enskilds förpliktelse att utgiva skadestånd eller annan ekonomisk ersättning;

nr 165, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av en fastighet i Västerbottens län;

nr 166, i anledning av Kungl. Maj:ts

proposition angående frågor om befrielse från ersättningskyldighet till kronan;

nr 167, i anledning av väckta motioner om vissa utredningar i befolkningsfrågan;

nr 168, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående flyttning av Stockholms örlogsbas;

nr 169, i anledning av väckt motion om inläggande av vatten- och avloppsledning i vissa fastigheter i gamla Djurgårdsstaden;

nr 170, i anledning av väckta motioner angående tryckning och utdelning i folkskolorna av Förenta Nationernas förklaring om de mänskliga rättigheterna;

nr 171, i anledning av väckta motioner om kompensation till författare för bokutlåning;

nr 172, i anledning av väckta motioner om översyn av rikets indelning i län och landstingsområden;

nr 173, i anledning av väckta motioner om pensionsreglering av deltids-tjänster och införande av s. k. pensionsperioder i reglementet för statens pensionsanstalt;

nr 174, i anledning av väckta motioner om förbättring av pensionerna åt vissa f. d. arbetare vid vägväsendet;

nr 175, i anledning av väckta motioner om utredning angående ytterligare en livräddningsbåt för Hanöbukten;

nr 176, i anledning av väckta motioner angående statens övertagande av underhållet å vissa enskilda vägar;

nr 177, i anledning av väckt motion angående ordnandet av trafiken mellan Seskarö och fastlandet;

nr 178, i anledning av väckt motion om broförbindelse mellan Alnön och fastlandet;

nr 179, i anledning av väckta motioner om upptagande till förnyad prov-

ning av anställningsformen för platsvakter vid statens järnvägar;

nr 180, i anledning av väckt motion angående Kungl. Maj:ts rätt att ingå förbindelser, som ej kunna infrias med anlåtande av anvisade anslag; samt

nr 181, i anledning av väckta motioner angående omprövning av räntan på ur statens pensionsfonder beviljade äldre lån med särskilt höga räntesatser;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 59, i anledning av väckt motion angående skattelättnader vid avveckling av vissa fastighetsföreningar; samt

nr 60, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående upphävande av förordningen den 19 december 1952 (nr 755) med bestämmelser om värdering av varulager vid 1954 års taxering till statlig och kommunal inkomstskatt, jämte en i ämnet väckt motion;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 42, i anledning av väckta motioner angående domarpersonalens rekrytering och anställningsförhållanden;

nr 43, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av Genève-konventionerna den 12 augusti 1949 angående skydd för krigets offer; samt

nr 44, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i 1 och 27 kap. strafflagen, m. m.;

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 38, i anledning av väckta motioner angående en översyn av butikstängningslagens bestämmelser om kioskhandeln m. m.; samt

nr 39, i anledning av väckta motioner angående utredning om införande av högertrafik i Sverige;

tredje lagutskottets utlåtanden:

nr 31, i anledning av väckt motion om ändrad ordning för expropriationsmålen handläggning m. m.; samt

nr 32, i anledning av väckt motion om viss ändring i expropriationslagen; ävensom

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 39, med anledning av väckta motioner om anordnande av övervaknings- och patrulleringstjänst med minsvepare till de svenska fiskarnas hjälp i södra Östersjön;

nr 40, med anledning av väckta motioner om åtgärder till fiskerinäringens främjande m. m.; samt

nr 41, med anledning av väckt motion om utredning angående bevakningsfartyg åt fladenfisket.

Justerades ett protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 2.03 eftermiddagen.

In fidem

G. H. Berggren.